

Nr 14

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckt motion om viss ändring i förordningen med bestämmelser om begränsning av skatt i vissa fall.

I en inom riksdagen väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, I: 339 av herrar Gösta Jacobsson och Yngve Nilsson, har hemställts, att riksdagen måtte besluta att 2 § i 1952 års förordning med bestämmelser om begränsning av skatt i vissa fall skall erhålla sådan ändrad avfattning, att villkoret att förmögenhetsskatt icke får nedbringas till lägre belopp än som motsvarar skatten på 50 procent av den skattepliktiga förmögenheten borttages samt att vederbörande utskott måtte utarbета erforderlig författningstext.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionen framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

Gällande bestämmelser m. m.

Enligt förordningen den 6 juni 1952 (nr 410) med bestämmelser om begränsning av skatt i vissa fall äger fysisk person och oskift dödsbo åtnjuta avkortning av påförd statlig inkomstskatt och förmögenhetsskatt eller restitution av erlagd sådan skatt eller båda dessa förmåner i förening. Avkortningen och restitutionen skall avse det belopp varmed påförd statlig inkomstskatt och förmögenhetsskatt samt allmän kommunalskatt, landstingsmedel och tingshusmedel sammanlagt överstiger 80 procent av den enligt förordningen om statlig inkomstskatt taxerade inkomsten ökad med det belopp varmed avdrag för allmänna skatter åtnjutits vid den ifrågavarande taxeringen (den s. k. 80-procentregeln). Avkortningen och restitutionen får dock aldrig inkräkta på de kommunala skatterna — allmän kommunalskatt, landstingsmedel och tingshusmedel. Beträffande den statliga förmögenhetsskatten får denna aldrig nedbringas till lägre belopp än som motsvarar den skatt, som skall utgå på femtio procent av den skattepliktiga förmögenheten.

För att komma i åtnjutande av avkortning eller restitution skall den skattskyldige inge särskild ansökan till länsstyrelsen i det län, inom vilket han taxerats till statlig inkomstskatt för det ifrågavarande taxeringsåret,

eller — därest han taxerats till sådan skatt i Stockholm — till överståthållarämbetet. Ansökan skall vara nämnda myndighet till handa före utgången av kalenderåret näst efter taxeringsåret vid äventyr att avkortning eller restitution inte må beviljas. Om förutsättningarna för åtnjutande av avkortning eller restitution föreligger först efter utslag av kammarrätten eller regeringsrätten, skall ansökningen inges inom ett år efter det kammarrättens utslag vunnit laga kraft eller regeringsrättens utslag meddelats.

Enligt de ursprungliga bestämmelserna om skattebegränsning fick skattekalkulationen endast gå ut över den statliga inkomstskatten och inte såsom nu även över viss del av den statliga förmögenhetsskatten. I proposition nr 359 till 1942 års riksdag uttalade föredragande departementschefen bl. a., att uppfattningen att förmögenheten såsom sådan medförde skattekraft oberoende av inkomsten, och att man inte kunde uppställa kravet, att en förmögenhetsskatt alltid skulle kunna betalas ur inkomsten utan fick belasta själva förmögenheten, lett till att alla förslag om maximering dittills avvisats av statsmakterna. Denna uppfattning fann departementschefen visserligen grundad i de fall, då belastningen av själva förmögenheten vore av övergående natur, men att läget blev ett annat vid mycket stora förmögenheter och då skattesatserna stigit till sådan höjd, att även vid normal avkastning förmögenheten mera permanent behövde tas i anspråk för skattens erläggande. Vid övervägande av det förslag till bestämmelser om skattebegränsning, som propositionen innehöll, hade departementschefen inte ansett riktigt att göra avsteg från principen, att skatt på förmögenhet kunde utgå oberoende av inkomstens storlek. Den begränsning som föreslogs lämnade därför den särskilda förmögenhetsskatten så till vida orubbad, att denna under alla förhållanden skulle utgå, även om på grund därav skattebeloppet inte kom att nedbringas till de 80 procent av den taxerade inkomsten, som i övrigt föreslogs såsom maximum.

Den nuvarande avfattningen av 80-procentregeln tillkom på förslag av 1949 års skatteutredning. Utredningen fann (SOU 1951: 51 s. 250) att något praktiskt hinder för att inbegripa den statliga förmögenhetsskatten i det belopp, som enligt spärregeln skulle kunna avkortas eller restitueras, inte syntes finnas. Enligt av utredningen inhämtade uppgifter från länsstyrelserna hade 80-procentsspärren på grund av ifrågavarande inskränkning i vissa fall icke medgivit en begränsning av skatterna till 80 procent av inkomsten. Då detta varit avsikten med spärren och denna avsikt utan större olägenheter syntes kunna förverkligas genom att skattereduktionen tilläts omfatta även förmögenhetsskatten, fanns enligt utredningens mening skäl för en sådan utvidgning av de nuvarande bestämmelserna. Vid utvidgningen måste dock fästas det villkoret, att förmögenhetsskatten icke därigenom nedbringades till lägre belopp än som motsvarade skatten på 50 procent av den skatte-

pliktiga förmögenheten. 80-procentspärren skulle nämligen eljest i vissa fall leda till en rubbning av grunderna för den statliga förmögenhetsskatten.

Att skatterestitutionen inte får överstiga ett belopp, motsvarande — förutom kommunalskatten — skatten på 50 procent av den skattepliktiga förmögenheten, sammanhänger med den i 9 § förordningen om statlig förmögenhetsskatt givna s.k. reduktionsregeln. Normalt skall såsom beskattningsbar förmögenhet vid taxering till statlig förmögenhetsskatt upptagas den skattskyldiges skattepliktiga förmögenhet. Om emellertid för fysisk person eller oskift dödsbo den skattepliktiga förmögenheten överstiger trettio gånger ett belopp, motsvarande summan av den skattskyldiges enligt förordningen om statlig inkomstskatt fastställda sammanräknade nettoinkomst för beskattningsåret, skall den beskattningsbara förmögenheten utgöra detta belopp, dock minst femtio procent av den skattepliktiga förmögenheten. Reduktionsregeln innebär, såsom framhölls vid dess tillkomst (se SOU 1946: 79 s. 194), att då den skattskyldiges sammanräknade nettoinkomst understiger $1\frac{2}{3}$ procent av den skattepliktiga förmögenheten någon ytterligare reduktion av förmögenhetsskatten inte erhålles.

Frågans tidigare behandling

I motionerna I: 296 och II: 366 vid 1959 års riksdag yrkades ändring i två hänseenden i de nuvarande bestämmelserna rörande 80-procentregeln. Således yrkades sänkning av skattemaximum. Motionärerna föreslog att gränsen skulle sättas till 60 procent för inkomstbelopp å högst 50 000 kronor och till 70 procent för inkomstbelopp som översteg 50 000 men ej 100 000 kronor. För inkomstbelopp över 100 000 kronor föreslogs att nuvarande skattemaximum, 80 procent, skulle bibehållas. Vidare yrkades att hela förmögenhetsskatten skulle kunna avkortas eller restitueras om så erfordrades för att nedbringa den totala skatten till skattemaximum, bestämt på nyss angivet sätt.

Bevillningsutskottet, som avstyrkte bifall till motionerna, anförde i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 23 bl. a. följande.

Utskottet är medvetet om att i särskilda fall 80-procentregeln inte medger en begränsning av den skattskyldiges totala skattebelastning till 80 procent av hans inkomster. Detta är en i och för sig inte önskvärd konsekvens av bestämmelsernas avfattning. Det har emellertid ansetts att de kommunala skatterna inte till någon del skall kunna reduceras genom inverkan av 80-procentregeln. I detta förhållande yrkar motionärerna ingen ändring. Utskottet vill med anledning härav framhålla att man alltid måste räkna med fall, i vilka 80-procentregeln inte verkar effektivt, så länge inte också de kommunala skatterna kan avkortas eller restitueras. Även vid bifall till motionsyrkandena skulle det således i fortsättningen kunna inträffa att vissa skattskyldiga måste betala mer än 80 procent av sina inkomster i skatt.

Motionen

Av innehållet i den förevarande motionen må här återges följande.

Till följd av bestämmelsernas utformning har 80-procentspärren icke blivit effektiv. Detta är bl. a. fallet när det är fråga om förmögenheter med låg avkastning, t.ex. vid jordbruksfastigheter med höga taxeringsvärden. Det totala skattebeloppet kan därför väsentligt överstiga 80 % av inkomsten och i det närmaste ta hela inkomsten i anspråk. Den fortskridande penningvärdeför-sämringen, vilken efter hand avspeglar sig i höjda taxeringsvärden utan motsvarande höjd avkastning, har medfört, att spärregelns konstruktion i individuella fall kan leda till en mera betungande beskattning än som varit av statsmakterna avsedd. Särskilt hårda verkningar uppstår, när jämförelsevis blygsam förmögenhetsavkastning föreligger. En svår situation kan uppstå i jordbruk vid skördeskador. Orsaken har varit det till systemet fogade villkoret att skatten icke må nedbringas under vad som skulle utgått å 50 procent av förmögenheten. I syfte att möjliggöra ett rättvisare beskattningsresultat bör därför övervägas att slopa nämnda villkor.

Utskottet

Enligt 1952 års förordning med bestämmelser om begränsning av skatt i vissa fall äger fysisk person och oskift dödsbo åtnjuta avkortning eller restitution av statlig inkomstskatt och förmögenhetsskatt i den mån de direkta statliga och kommunala skatterna sammanlagt överstiger 80 procent av den vid taxeringen till statlig inkomstskatt taxerade inkomsten ökad med avdraget för kommunala utskylder vid nämnda taxering, den s. k. 80-procentregeln. Genom skattereduktionen får emellertid inte den totala skatten nedbringas till lägre belopp än som motsvarar — förutom de kommunala skatterna — skatten på hälften av den skattepliktiga förmögenheten.

I den förevarande motionen har hemställts om sådan ändring i fråga om 80-procentregeln, att villkoret att förmögenhetsskatten inte får nedbringas till lägre belopp än som motsvarar skatten på 50 procent av den skattepliktiga förmögenheten borttages. Till stöd för yrkandet har anförts att de nuvarande bestämmelserna i vissa fall inte medger en begränsning av skatten till 80 procent av den skattskyldiges inkomster. Detta gäller bl. a. skattskyldiga, vilkas förmögenhet ger låg avkastning, exempelvis ägare av jordbruksfastigheter med höga taxeringsvärden.

Den begränsningsregel, mot vilken motionärerna vänder sig, sammanhänger med utformningen av den vid taxering till statlig förmögenhetsskatt tillämpliga reduktionsregeln. Enligt denna kan skattskyldigs beskattningsbara förmögenhet i fall, då den skattskyldige har relativt liten inkomst, bestämmas till ett i förhållande till den skattepliktiga förmögenheten på visst sätt reducerat belopp. Den beskattningsbara förmögenheten skall emellertid enligt en särskild spärregel fastställas till lägst femtio procent

av den skattepliktiga förmögenheten. Det har således ansetts att förmögenhetsskatten inte genom tillämpning av 80-procentregeln skall kunna nedbringas i större utsträckning än som följer av nämnda reduktionsregel. Bestämmelserna har motiverats med att förmögenheten som sådan ger viss skattekraft oberoende av inkomsten. Är den årliga avkastningen ringa eller ingen alls, har detta alltså inte ansetts motivera hel befrielse från förmögenhetsskatt. Reduktionsregeln vid förmögenhetsbeskattningen innebär, såsom framhölls vid dess tillkomst, att reduktionseffekten upphör, då den skattskyldiges inkomster understiger 1½ procent av hans skattepliktiga förmögenhet. Ett genomförande av förslaget i motionen skulle således leda till att grunderna för förmögenhetsbeskattningen rubbades.

Härtill kommer att ett bifall till motionärernas förslag likväl inte skulle innebära, att 80-procentregeln blir fullt effektiv, eftersom skattereduktionen inte får omfatta de kommunala skatterna.

Utskottet vill slutligen erinra om att enligt direktiven för den i allmänna skatteberedningen ingående skattesystemutredningen denna utredning bl. a. har att behandla frågor, som sammanhänger med beskattningen av förmögenhet och dess avkastning, och därvid uppmärksamma det förhållandet, att förmögenhetsskatten i förening med inkomstskatten på avkastningen i vissa fall kan ta så gott som hela avkastningen i anspråk.

Av ovan anförda skäl är utskottet inte berett att tillstyrka bifall till det i motionen framförda yrkandet om omedelbara lagstiftningsåtgärder.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att motionen I: 339 av herrar Gösta Jacobsson och Yngve Nilsson om viss ändring i förordningen med bestämmelser om begränsning av skatt i vissa fall icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 25 februari 1964

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Einar Eriksson, Stefan-son, Yngve Nilsson, Oscar Carlsson, Elofsson, Wärnberg, Gösta Jacobsson, Billman och Hellebladh*; samt

från andra kammaren: herrar Magnusson i Borås, Brandt, Kärrlander, Vigelsbo, Engkvist, Andersson i Essvik, Kristenson i Göteborg, Enskog, Björkman och Broberg.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar *Yngve Nilsson, Elofsson, Gösta Jacobsson, Magnusson* i Borås och *Björkman*, vilka anfört följande:

»I och för sig betecknande för den synnerligen höga skattenivån i vårt land är att det ansetts föreligga behov av en särskild spärregel, som i princip innebär att inkomst- och förmögenhetsskatterna tillsammans icke skall överstiga 80 % av inkomsten. Ett ovillkorligt krav borde då vara, att spärregeln vore effektiv och icke — såsom framhålles av motionärerna — i vissa fall vid låg avkastning kunde möjliggöra ett uttag av skatter väsentligen överstigande 80 %. Det förslag som motionärerna framfört, nämligen att skattereduktionen skall kunna omfatta hela förmögenhetsskatten, är med hänsyn härtill synnerligen välmotiverat och bör enligt vår mening snarast genomföras. Det skulle visserligen icke heller det ge fullständig effekt åt spärregeln men ändock utgöra ett betydelsefullt steg i riktning mot en rimligare beskattningsnivå.

Skälen för en sådan ändring som i föreliggande motion föreslagits synes oss i och för sig så starka, att en omedelbar ändring vore motiverad. Då emellertid en särskild utredning — allmänna skatteberedningen — nu är sysselsatt med skattesystemet i dess helhet och därvid enligt sina direktiv har att uppmärksamma att förmögenhetsskatten i förening med inkomstskatten på avkastningen i vissa fall kan ta så gott som hela avkastningen i anspråk, vill vi åtnöja oss med att förorda, att motionen överlämnas till skatteberedningen att beaktas vid fullgörandet av beredningens uppdrag.

Vi anser därför, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att motionen I: 339 av herrar Gösta Jacobsson och Yngve Nilsson måtte överlämnas till allmänna skatteberedningen att tagas i beaktande vid fullgörandet av beredningens uppdrag.»